

מעקה חו"מ סימן תכז [שבוע א']

דברים כב-ח [1]

חינוך מצוה תקמו- תקמז [2-5]

שלחן ערוך חו"מ סימן תכז סעיף א' [6]
Optional חזו"א חו"מ ליקוטים סימן יח-ח [10]

גמ' חולין קלו. [8]

שלחן ערוך שם סעיף ג' [6-7]

מרפסת

חזו"א חו"מ ליקוטים סימן יח ס"ק א-ב, ו' [9-10]
אבן ציון עמוד תרמט [סטייפלר] [11-13]

וְהָאֲרֻכָּת יָמִים: ׀ שְׁלִישִׁי ח בִּי
 תִּבְנֶה בֵּית חָדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקָה
 לַגֶּגֶךָ וְלֹא-תֵשִׂים דָּמִים בְּבֵיתְךָ
 כִּי-יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ: ׀ לֹא-תִזְרַע
 בְּרִמְךָ כְּלָאִים פֶּן-תִּקְדָּשׁ הַמִּלְאָה
 הַזֶּה אֲשֶׁר תִּזְרַע וּתְבוֹאֵת
 הַכֶּרֶם: ׀ לֹא-תִחְרַשׁ בְּשׂוֹר-

יומין: ח ארי תבני ביתא
 חדתא ותעבד תיקא
 לאגך ולא תשוי חובת
 דין דקטול בביתך ארי ופל
 דנפל מנה: ט לא תזרע
 ברמך ערובין דילמא
 תסתאב דמעט זרעא די
 תזרע ועללת ברמא: י לא
 תרדי בתורא ובחמרא

תולדות אחרן מעקה לגגך. חולין קלו.
 ולא תשים דמים. כתובות מא: קמא טו:
 מו. כי יפול. קמא נא. חולין קלו. פן תקדש.
 קידושין נו: חולין קטו. קטו. המלאה הזרע.
 פסחים כה. ותבואת הכרם. ברכות לה. לא
 תחרש. ב"ק נד:

רש"י

שפתי חכמים

י אמרה תורה למען יעב לך והארכת ימים ק"ו למחן
 שכן של מלות שמורות*: (ח) כי תבנה בית חדש.
 אם קיימת מלות שלוח הקן סופך לזנות בית חדש
 ותקיים מלות מעקה שמלות גוררת מלוא ומגיע לכרס
 ושדה ולבגדים נאים לכן נסמכו פרשיות הללו: מעקה.

י ר"ל דהל"ל כן בא' משאר המצות. ומתוך דלכך נכתב כאן משום
 דמצוה זו קלה מכולן כו': כ ר"ל לל"ל הנופל. ומתוך דהנופל ר"ל
 ראוי זה ליפול ומפרש והולך כיון שראוי זה ליפול למה עובר זה
 בלאו אם לא עשה מעקה ונפל אדם ממנו. ומפ' ואעפ"כ לא תתגלגל
 כו': י וא"כ כל העם מרגשים אחריו שאתה חייב הואיל ונפל זה מן
 הגג שלך: מ ולא דוקא חטה ושעורה אלא ה"ה שני מיני זרעים

גדר סביב לגג ואונקלוס תרגם תיקא כגון תיק שמשמר מה שנתוכו: כי יפול הנופל. ראו זה ליפול כ
 ואעפ"כ לא תתגלגל מיתמו על ידך שמגלגלן זכות ע"י זכאי וחובה ע"י חייב: (ט) כלאים. חטה מ ושעורה
 ומלך נמפולת יד': פן תקדש. כמרגמו תסתאב כל דבר הנמנע על האדם בין לשבח כגון הקדש בין לגנאי
 כגון איסור נופל בו לשון קדש כמו אל חגש כי קדשתך: המלאה. זה מילוי ותוספת שהזרע מוסף:
 א חולין קמב. ב קדושין לט. חולין פב: גישעיה סה

אבן עזרא

רמב"ן

והארכת ימים. כאשר לא תכרת כל הקן שעונת העיקר:
 (ח) כי תבנה בית חדש. נדקה זאת הפרשה אשר
 שנלחמו והם בארץ החל צמנות הבית: מעקה.
 טעמו ידוע מהקום (ס"א מהמקום) ואין ריע לו ומדקדק
 הולילו מגזירת עקת רשע והביא עצמו צעקה: הנופל.
 נקרא על שם סופו וכן יומת המה וכן ובגדי ערומים
 חפשיט ויתרוצצו הבנים ומלות רבות לאין מספר נקראו
 את שם סופם ולא נדע אם כן דרך הלשון. או הוא דברי נבואה כמו וירדוף עד דן עד נחל אשכול על כן יעזב איש
 את אביו ואת אמו ואחר מלות הבית מלות הזרע והנעט כי אחר שהוא בארץ ובנה בית זרע:
 (ט) לא תזרע כלאים. פירוש פן תקדש כבר פירשו מנחם בן סרוק הספרדי במחברו והוא מגזרת קדש צעור
 שיתערב זה עם זה:

אבי עזר

(ח) מעקה ידוע ואין ריע לו והמדקדק מוציאו מגזרת עקת רשע והביא עצמו בעקה עכ"ל. כי נתחלף לו מועקה עם מעקה מגזרת
 נמי למ"ד ה"א על משקל מעשה כמו שכתב הרשב"ם וכן נס' מלך נחמץ חלחל מגזרת עיק מנח ע"י:

מנחת שי

דחילים ס"י פ"ד: (ט) המלאה. המ"ם בשוא לבדו כן כתיב:

מנחת

כי תצא, מצוה תקמו, מצות מעקה

חינוך שלה

מחבר: חייב
בשילוח

יט' ואברין נ' צמ' כלן קמ"א ע"כ וצנח מלוע ק"כ ע"א, מלע עס
יטלח רוצה הוא דלחסינה בשילוח, ועין נרש"י דלס
נל ומלח דלחל הילע רוצה אסור ליקח האס וכו', ונר"מ אינו מלח
זה וגם נש"ע. ואפשר דזה דבר פשוט, אף הש"ס אינו שם דלחין לעין
אוקימניה, אבל הדין הוא פשוט על
הש"ס.

במחש

(כ) ומצוה זו אינה נהגת אלא בשאר
מוזמן, כגון עופות שקנו
בפרדס שהוא הפקר, אבל אם קנו ביד
פסור עין נש"ע כלן ק"כ. וכן אם האס
על ולא מרדה ומלח על גבי קן, אף
שהנשים הם הפקר, כגון על מלח של
הולדה כמו שכתבנו לעיל [ואת ו'], פסור
משילוח, כיון דהאס מוזמן. ואם כי זה
פשוט כיון דלמין מדרין וכו' פרט לשקינו
בדך, א"כ האס ג"כ נמוזמן פסור, וכן
מבואר צמ' קל"ט ע"א, הנהו מוקדשים
היו דמי, אלימא דהוה ליה קן נמוזן דמי
ואקדשים וכו' כי יקרא פרט למוזמן, וימא
דאקדשה לאס וקנה על מלח נש"ע
מוזמין, ועי"ש קל"ח ע"כ צמ' ד"ה
י"א, על כרחך נודא כל שהאס מוזמן גם כן
פסור, וכן מלשון כי יקרא וכו' משמע דכל
האס נ"ל להיות בדרך אקדשי ולא מוזמן.
ואם וזה צמ' דהנשים שלן, ג"כ פסור
דמי מוזמן, אף דהאס הוא הפקר.
וזה מבואר נמשנה נטל את הנשים והחזיר
וכו', כיון שזה צמ' פסור משילוח אם
חורה האס עליהם, ועיין צמ' נש"ע, אין
נזק להלחין בה.

המחש

(ב) [כא] ונורגת בכל מקום ובכל
זמן וכו', הכל
חייבים במלח זה, מן מהרש שטען וקטן
כל המלח. ונראה דאם קטן עבר ולקח אם
על נשים כשגדיל חייב לשלם, כי באמת חיל
עליה המלח, רק דהוא קטן ואינו נד ליווי,
אבל כשגדיל דהוא נד דעת מחייב לקיים
לשלם, וכנר כתבנו בהעיר זה כמה פעמים
כן [מלח רק"ג את ל"ן] ועיין צמ' ד
מגדים נפחיתו לא"ה כחמלת המלח השני.
(כב) [צ"ח] חס כ"י מ"י
שמופסק אם שלם האס
והנשים אם קיים מלח עשה של שלום,
ועי"ש שמקין דמקיים אע"פ של נטל
הנשים, עי"ש.
וי"ש עוד לאלקי מילין במלח זה ובעזרת
הש"ס אמר במהדורה נחלה.

במחש
דבנים

מצוה תקמו - תקמו, מצות מעקה - שלא להניח מבשר

(א) להסיר המכשולים והנגפים וכו'. שלא להניח המכשולים והמוקשים וכו'. דייס אלו מנא"ה
צמ' ס"א ו"צ מרומה ושמירת נפש וצמ"מ ס' מל"ו, והדינים כן הם,
הבונה בית או לוקח או ניתן לו נמניה, כן מדינן בקשרי כלן דלאו דוקא
בונה וכו', מלח עשה לעשות מעקה לגגו, ואם לא עשה מיטל מלח עשה
ועובר על לא מעשה ג"כ ולא תשים וגו', והשוכר בית, כתב בהגהות

המחש

ונוהגת בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות.
ועובר על זה ולקח האם בעודה על הבנים ביטל
עשה זה מלכד שעבר על לאו דלא תקח האם, ואם
מתה האם קודם שישלחנה או ששלחה אדם אחר
אין לו חקנה לקיים העשה ולתקן הלאו, אבל אם
שלחה הוא קודם שתמות נתקן לאויה בכך ופסור,
שזה הלאו ניתן הוא אל העשה, וכמו שנכתוב
בלאו ח' [מצוה תקמ"ד] הבא על זה בעזרת השם.

מצוה תקמו מצות מעקה

(א) להסיר המכשולים והנגפים מביל
משכנותינו, ועל זה נאמר [דברים כ"ב, ח'], ועשית
מעקה לגגך. והענין הוא שנבנה קיר סביב
הגגות וסביב הבורות והשיחין ודומיהן כדי
שלא תכשל בריה ליפול בהם. או מהם, ובכלל
מצוה זו לבנות ולתקן כל כותל וכל גדר שיהיה
קרוב לבור תקלה מבנה, וזה שהזכיר הכתוב
לגגך דבר הכתוב בהוה, ולשון ספרי [כאן],
ועשית מעקה, מצות עשה.

משרשי המצוה, לפי שעם היות השם ברוך
הוא משגיח בפרטי בני אדם ויודע כל מעשיהם
וכל אשר יקרה להם טוב או רע בגזרתו
ובמצותו לפי זכותו או חייבו, וכענין שאמר
זכרונם לברכה [חולין ד' ע"ב] אין אדם נוקף

תקמו. תלח. כי תצא עשה ד'. ומכ"ס עיין ספ"ד. הלכות רוצח ושפיכת
נפש פ"א, סוף עיין ע"ש. שו"ת קרב. פור חורב תכ"ו. א. כן חיל לשון
חרי"מ בסחי"מ, וכן גם בלשון רבנו בסוף המצות, ודמיון ח"א גם בבורות.
וכן מוכח ביראים שחזקוני דרשתי המסור בס"י רל"ד במצות מעקה, ולא בס"י
ר"י גבי חלא. ובספרי, וירא דאבי"מ ממזים ויש עשה בלי לית, כגון נטל
המעקה, ולא תעשה בלי עשה, כגון ממזר סוף רענ. מוכח דבורות יש
גם עשה, עי"ש. וכן בפעשה רב ס"י קן מוכח מהמרי"א. באר דורד להנחיה
המצותית יט' חייט אמר ושני שלוש אמה ולברך ברכת מעקה, וכ"כ בספר
חורדי"ם פ"ח אות כ"ב. אולם בקרת ספר נראה שפסור דבורות יש רק אלו
דלא תשים וגו' אבל תעשה לתת, וכ"כ בח"י אדם כלל ס"ו ספ"ד, וכתב
שחמ"דקדק ברי"ם וסור וסור"י יראה לחדא דכן הוא. ובכ"ז אברהם ח"א ס"י
ל"ו אות ג' כתב, דכן מבואר ברמב"ם לענין שאר ממשלות, אבל בכ"ז מבואר
לחדא שיש בו מצות עשה, ועי"ש במה שחאר"ך בשו"ת רבנו. וראה מנ"ח
אות י'. כן גם זה קרוב ללשון חרי"מ בסחי"מ, וי"ב. דהא זה מבואר ברי"ם
בהיד דכל מבשר שיש בו סכנת נפשות מצות חסרתה הוא מקרא דחשבר
ק' ושומר נפשו וגו', אי"כ אלו בכלל מצות מעקה. וראה מנ"ח אות י"א.
ג. ראה מנ"ח אות ט'.

מיימוניות ס"א ה"א, דנראה כיון דמדינן לקום ולא נזכר שכיחות אין
השוכר חייב במעקה מן המורה, והא דלמדינן צנח מלוע ק"א ע"כ
דעל השוכר לעשות מעקה, היינו מדרגתו. ועיין צמ' פלח השלחן בלכות
אין ישראל ס' ב' ס"ק כ"ז שהלחין וכתב דהשוכר נדלח חייב מן המורה
כיון דהצט שלן, והמיוז על השוכר מדרגתו.
ועי"ש שצמ"א בשם כנסת הגדולה דהשוכר
חייב מן המורה, עי"ש.

והנה מלח עשה זו היא כלל המלח
שחייבה המורה בקום ועשה, כמו
אם לובש טלית חייב ציצית ומקיים מלח
עשה ואם אין בו ציצית מיטל המלח, הכא
נמי אם יש לו בית אם עשה מעקה קיים
מלח עשה, ואם לאו חוץ מה שצטל מלח
עשה עוד עובר נלאו [עיין ר"מ פ"א
מבכרות ה"ג]. וגם פשוט דמיקף שיש לו
בית חל עליו העשה והלא מעשה, וכל דגם
עובר על הלאו והעשה. ואם אחר"כ עשה,
מ"מ לא תקן מה שעבר למפרע, כמו שלא
הטיל ציצית, כי החיוב של המלח בכל דגם
רצונו, כי אין זה מלח שהא פטעל אמת
כמו לולב ומילה וכדומה, וזה פשוט.
והמלח הוא כל אחד על דמיו, ואין אדם
מחייב לעשות מעקה צמ' של אחר אם אין
נעל הית עשה, דמדינן כי מנה וגו' לגג.
והנה המוכר בית בלא מעקה, וכנר
כתבנו דהמורה חייבה הלוקח,
א"כ נפקעה המלח מהמוכר ומה שעבר
עבר, אבל עמה אינו עלו ונפקעה המלח
מאמו ומלה על הלוקח, ונמשכר ושוכר
נראה דאם נאמר דהשוכר חייב מן המורה,
דשכיחות ליומא ממכר והוה ליה של השוכר,
נפקעה המלח מן המשכיר. ועיין צמ"מ
ס' ש"ג ס"ג א' אמרין שכיחות ליומא
ממכר, עי"ש ונפסק פלח השלחן, אף אם
נאמר דהשוכר חייב רק מדרגתו, אי
מקופק, דלפסור דרגתו לא חייב להשוכר,
רק בשם אינו רוצה המשכיר לעשות חייב
השוכר, אבל אם שיהיה לפניו המשכיר
והשוכר וכל אחד רוצה לעשות המעקה כדי
לקיים המלח, אפשר כיון דהמשכיר חייב
מן המורה א"כ מלח דידה היא וחז"ל
נראה גוונא לא חייב להשוכר כלל בשם
המשכיר רוצה, ומהיכא חייב דחז"ל יפקיעו
מלח המורה מהחייב בה. או אפשר כיון
דחז"ל חייבו השוכר הפקיעו המלח בשם
ואל תעשה ואין המלח על המשכיר כלל,
והדן עם השוכר לקיים מלח דרגתו ומלח
דידה היא. וכל דהלאשון נראה לו,

כיון דהוה ליה ביתו של המשכיר, כמו דקיי"ל בעבודה זרה כ"א ע"א
דלסור להשכיר לזכר בית דירה מפני שמכנס בו עבודה זרה, ועובר
השוכר משום לא תפיל תועבה אל ביתך דהוה ליה ביתו של המשכיר,
אם כן הכא נמי הוה ליה גג ומלח מוטלת על המשכיר, רק אם המשכיר
אינו רוצה השוכר חייב מדרגתו. ועיין צמ"מ ס' ש"ג סק"א דדעתו
דשכיחות לא קניא, א"כ הוה ליה של המשכיר, וחז"ל למה יפקיעו מידו
המלח, על כן הדן עם המשכיר והוא וזה צמ"מ וזו, רק אם אינו
רוצה חייב השוכר מדרגתו. ועיין בעבודה זרה שם צמ"מ ד"ה אף

ובבבן הוא דרמו חיוב זה על השוכר שלא יכשל המשכיר בביטול מצות עשה זו,
ונפסק' דבמשכיר נכרי לא שייך החיוב כלל, וזל מצד שמירת תלח בעלמא.
ובתעופות ראם על חיראים ס' רל"ד כתב, דדבר זה שנוי במחלוקת חיראים והסמ"ג,
דחיראים כתב, יש לומר מורכבן הוא דעקרו רבנן ממשכיר ואוקמוהו אשוכר וכו'.
אבל הסמ"ג לא הוכיח בלשון שפקר החיוב מן המשכיר, ועי"ש מה שחאר"ך בזה.

וי"ש ועיין גם בחש"י חות יאיר ס' ס"ו, ובחש"י חת"ס חת"ס ס' ק'. ועיין גם בדבר
אברהם ח"ב ס' ח' ענף ט'.
א) בחש"י מהר"ל וריסקין ק"א ס' ה' אות רנ"ו כתב בגדר חיוב מעקה בבית
המושכר, דחיוב מעקה אינו תלוי כלל במי שדר בבית, אלא שהחיוב מוטל על
זה שהוא עיקר הגורם שיבואו אנשים לכאן ושכיח דנפלו, והוא בעל הבית,

מנחת חינוך <מכון ירושלים> עמוד מס 347 ג באב"ד, יוסף הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

מנחת

המנחת

כי תצא, מצוה תקמו, מצות מעקה

חינוך שלו

עשים מעקה ולא תעשה, עין בנ"י כן כלל דין גורם וכו' דין גג, ואח"כ נס"ח כחזק וכן כל מכלול וכו', ונפקא מינה דלרין לנדר כמו מעקה הגג ל, עין גלגול ונלשון הרע המסבך בנפך המלוא עשה".

ניא עוד כחזק הר"מ כלן ה"ד, וכן כל מכלול שיש בו סכנה נפשות מלוא עשה להסיר וכו' שנאמר השמר לך ושמר נפשך מלך, ואם לא הסיר יטול מלוא עשה ועצר מלוא תשים דמים וכו', והספק משנה הרש"ם בריש"ה דר' נתן בנא קמא ט"ו פ"ג, מין של עיבוד אדם קולס רעוע וכו' ולא יגדל וכו' שנאמר ולא תשים וגו', ואינו מוטל רק דש לא דבר אלא עשה אינו מוטל כלל, והר"מ לא כלל זה בכלל עשה דמעקה רק עשה אחרת דהשמר לך וגו', נראה דדברים הללו אינו בכלל עשה דמעקה, דרק גגין וטירות וכו' דמרט נספרי והש"ס הר"מ כלל עשה דמעקה, אלא מה כחזק מלוא עשה אחרת וזה לא נזכר בריש"ה דר' נתן, א"כ אפשר לומר רק לא תעשה, ונפקא מינה דלון מברכין, וגם יכול להסיר היסוד ע"י גוי וכדומה דלון בני שלמות כמו שכתבתי לעיל [אות ג'].

וגם עיקר הלימוד דכחזק הר"מ דהשמר לך וגו' קאי על שמירת הגוף, מוטל בנדרות ל"ב ע"כ גוי חסיד אחד שהתפלל ונמן לו הגמון שלום ולא הסיר לו וכו', אמר לו כפי צדקתה רחם רחם רחם לך ושמר נפשך וגו' וכאשר נשמרת מלך לנפשותיך וכו' אינו הייתי חסידך וכו', ואינו מין דנקרא דרק השמר וגו' כפי כי לא ראית כל ממונה וגו', אלא שמירת הגוף לא מעט. והנה על ההגמון לא קשה כי הם מניס ומסכרים דברי אלקים חיים למיטת, ומי ידע איזה פירוש שפירש הרש"ע כדמוז הזה דלעמו קאי על שמירת הגוף, אך דברי רבי הר"מ ז"ל מלן זה דהוי עשה לשמירת הגוף מרן השמר וגו' דמיייר בעינינו העומדים בדמיו של עולם עיקרי הדם, וז"ל, אך צדאי מלך נצחיה מקום ונעלם מאחורין.

גם ז"ל דהר"מ כחזק העשה מהשמר וכו', ועיין בר"מ פ"ד מתפילין ה"א דספירא ליה השמר דעשה ג"כ לאו הוא,

וכן כחזק נס"ח מצות המזירה ה"ג בעטלו שמירת המקדש עברו על כל תעשה דשמו וגו' דהשמר הוא לאו, וא"כ למה כחזק כלן ואם לא הסיר וכו' יטול מלוא עשה ועצר על לא תעשה דלא תשים וכו', הא מהשמר ג"כ עבר על לא תעשה ועצר על שני לאוין. ועיין דין זה דהשמר אם עשה אם לאו פלפול ארוך נקטר דהסיר דהלכות חטילין שם, ומוצא בחזקתו זה [מלוא ש"א אות א'], והיא אריכות ונאמי רק לעורר.

ישור ראיתי בטענות ל"ו ע"א דדרשין המקלל עצמו דעובר בלאו מספוק זה דהשמר וגו', מוטל דהיה להם קבלה דקאי על שמירת הגוף ג"כ, ודין זה מוטל בר"מ ס"ו מנהדרין ה"ג. אך מה שהקטיתי קשה יותר דהלכות מנהדרין כחזק הר"מ דעובר בלאו מהשמר וכלן כחזק דהוא עשה, וז"ל, גם ז"ל למה לא מנה הר"מ מקלל עצמו למלוא עני עממה כיון דהוא קרא בפני עממו, וז"ל, — קומץ מנחה.

גם ז"ל דלא השמר קאי על שומר הגוף כמו שכתב, אם כן אם לא עשה מעקה ג"כ עובר בעשה זו, א"כ למה כחזק הר"מ אם הניח

גגו בלא מעקה עובר בעשה ועשים וגו' ובלא תעשה ולא תשים וגו', והוא ליה לכחזק לפי דבריו כלן דעובר בשני עשין ועשים וגו' ורק השמר לך, וז"ל.

ואפשר דלא להר"מ דגם בשאר מכלולים איכא עשה, אף דדבריו ר' נתן ליה לא לא תעשה, מהש"ס דכחזק קמא ז"ל ע"כ שורי הדגה אהא אחרת לי להורגו וכו', ומוקי לה בשור העומד להריגה ואילן העומד לקליפה, עיין ברש"י וברא"ש סיני דהם מוקים וכו', ומאי קא מצע ליה דאמר אלא צענא למיעד מלוא כדמיתא וכו' ומיטו רבן גמליאל וכו', והנה שכן מלוא אינו רק בעשה דמוטל על העצלים לעשות, וזה לשון הר"מ פ"ו מחובל ומוקי ה"ג, שור שהיה עומד להריגה מפני שמוקי אה הדביות ואילן וכו' וקדם אחר ושטח שור זה של מלוא מלוא עשין לשלם לו וכו' שהרי הפקיעו מלשונם מלוא וכו', וכן כל המונע העצלים מלעשות מלוא עשה שם ראויים לעשות וקדם אחר וכו', ועיין בחו"מ סי' שפ"ב, א"כ דין זה רק בעשה דעליו מוטל, ובלא תעשה לא שייך זה, וקשיא ליה [להר"מ] א"כ אם ימא נר' נתן דכחזק רע אינו עובר אלא בלא תעשה, א"כ אמאי נשור זה המוקי חייב לשלם לעצלים, אלא על כרחיך איכא עשה ג"כ והפקיעו מהמלוא. ועשה זו לא היה יכול הר"מ לכלול בעשיות מעקה, כי כספיק מרביץ קמא דברים ומאי דלא מרביץ אינו בכלל, על כן מלוא עשה אחרת רק וכו'. הכלל, עכ"פ מוכח מהגמלם זו דכלל המכשולות איכא עשה ג"כ חזק מהלא עשה. ועיין בס"ד חו"מ סי' שפ"ב סוף סק"א שכתב, דגם זה עשה היינו הריגת השור וכו' ודלקמן סי' כח"ו סוף פ"א. ואשגרה דלישנא הוא, דלון זה בכלל העשה דספיק ח' כמו שכתבתי רק בכלל העשה דספיק ח' ע"ש.

ניא עוד כחזק הר"מ כלן ה"א והר"מ המוטל, הר"מ דברים אחרים חו"ל מפני סכנת נפשות ואילו הם לא יניח אדם פיו על הפילון וכו', ולכאורה איסור חורה ים כמו מכלולות וכו', ואפשר לא תשים דמים וכו' אינו אלא אם ים מכלול לאחריים, וזה דקדק הר"מ וכחזק מה לאחריים עלי וכו'. אך רק השמר ושומר

לדעת הר"מ הוא עשה וקאי על עממו, א"כ איכא איסור חורה דצדק. וספק סכנה חמור מספק איסור חורה, וז"ל קמא, עיין בחו"מ י"ע פ"א. [וג] גרובה המעקה עשרה טפחים, וצדק ג"כ, והר"מ כחזק הר"מ ים לו שיעור אחרת ע"ש, ועיין בנ"י כחזק פ"ה.

ולא נתבאר דבריו הרמב"ם וכו' אם העשרה טפחים צעין שהיו שוחקות, דהא למומרל צעין שוחקות, וא"כ נראה פשוט דלרין שהיו שוחקות כמבואר בעירובין ג' ד', ועוד נראה כפי המבואר בהרמב"ם כלן ה"ג דהמחליות צריכין להיות חוקים כבדי שיוכל אדם לשמוך עליהם היטב, א"כ צעין ג"כ שהיו שוחקות כבדי להשמר יותר מהחוק, ודו"ק. צעין בנבא קמא ז"ל ע"א מוטל דדוקא אם הגג גבוה עשרה טפחים לפי מאי דקיי"ל אין ספק נפשות מעשרה. וגם הית' צריך להיות גבוה מנפשים עשרה טפחים, דאם אינו גבוה עשרה לא מיקרי בית ופסוק ממעקה. ועיין בספר ציור מרדכי בסוף הלכות מוזה דחקר אם צלמנע חקק עד עשרה וצדדיים אין גבוה עשרה אם למוכח מדמין וכו' ע"ש

עין וזכר מערכת ל' אות י"ט מביא מחתבאות שור שהוא דאורייתא, ע"ש. (ז) בדפוסים שלפנינו כתוב: סעף ח'.

כי תצא, מצוה תקמח, שלא לזרוע כלאים בכרם

מה שכתב בטויוא זו, והר"מ לא הביא כלל דין זה לדריך גבוה עשרה^ה, ועושה^ה במהדורה תבאר אכמזו בזה. — קומץ מנחה.

[ויד] וברוך, בכל אישי ישראל, ובכל זמן, ובכל מקום שאלץ ישראל וצמח לדריך וכו'.

[ב] וכבר נמצאנו לעיל במאמר כללי ודעים [מאמר רמ"א אות א'] דכלכלים

מבואר בשפת פ"ה ע"ה דהיי"ג ז"כ מאוס
ללא דלא חסיג וגו', ועיין שם בחומ' ד"ה
גל חסיג, שכתבו דלחין לוקחין מאוס הלוא
הוא, עיי"ש, א"כ הכא נמי עובר בלאו הזה
ג"כ, אך בניין אחד כיון דלא שייך כללים
לא שייך הלוא הזה, דהלוא הוא אינו רק
נמקום הדמורה אברה מאוס כללים, וזה
פשוט. עיי' בסוגיא שם.

[illegible]

וְעַיִן וְלֵב צִמְחוּ רַמֵּה בְּצִלָּהּ וְדִמְיוֹ
תִּלְחַד אִתָּהּ בְּדִמְיוֹ לִבָּן, וְאֵין
צֹרֵחַ לִכְסוֹל. וְגו"כ דִּין מִתְקִים כְּלָמִים, וְלִדְבוֹר
וְלִגְדֻרֵי עֵץ לְעוֹלָם שֶׁם, וְדִבְרֵי כָּל הַגִּי
וְתִלְחַד לִבָּן. <

שלא במסורת יד נלמד מהא דאסרתם התורה ובתיב טן תקשו, אלמא דלא ניחא
לחברתא דבבבא, לפיכך נענינו דברי הכסף משנה. ועיין לקמן אות ג' במש"כ
דבריהם בסתירה לתיבתו ללא וריעם ולא במסורת יד.
(א) הא מקשו דוד, וריעם, סי' ס"א דלא דקשה הנצי"ח.
(ב) כבר עזרי דוד, המוכרכת המשנה האין, ובישועת מלכו מ"ג ה"ט. ועיין בישועת
מלכו שהקשה על הסכ"מ מה"ר"ם שם שכאורי תבואה בתוך ששה טפחים לתבואה אחרת
לקחה, חזר ללא בעינין מפורלי יד ויכלאי וריעם, עייש, ועיין שם בזה בס"ח ה"א.
(ג) עין חיל הערה ב'.

(ו) בדרך אמונה הל' כלאים מ"א ה"א כביאור ההלכה הביא דעות הראשונים שנחלקו בדיו זה.

ונוהגת בכל מקום ובכל זמן, בזכרים ונקבות.
ועובר על זה ומניח גגו או כורו בלא מעקה
ביטל עשה זה, וגם עבר על לאו דלא תשים דמים
בביתך, כמו שנכתוב בסדר זה [מצוה תקמ"ז]
בצורת השם.

(א) שלא להניח המכשולים והמוקשים
באבראצותינו ובבתינו כדי שלא ימותו ולא יזוקו
בכם בני אדם, ועל זה נאמר [דברים כ"ב, ח'] ולא
תחשים דמים בביתך. ואמרו בספרי [כאן], ועשית
מעקה לגגך, עשה, ולא תשים דמים בביתך, לא
תחשים

משרשי המצוה וכל ענינה כתבתי בעשה ז'
[מצוה תקמ"ז] שבסדר זה, וקחנו משם אם נפשו
לדעת.

(א) שלא לזרוע מיני התבואה בכרם ולא קנבוס וזלוח, וזה המין מן הכלאים יקרא כלאי הכרם, ועל זה נאמר [דברים כ"ב, ט'], לא תזרע כרמך כלכלאים. ואמרו זכרונם לברכה [ספרי כאן], מה לאכלאי צריך, והלא כבר נאמר שך לא תזרע כלכלאים, למד שכל המקיים כלאים בכרם עובר בכשני לאוין. וכלאי הכרם פירשו זכרונם לברכה [קידושין ל"ט ע"א] שהם שני מיני זרעים של עם גרעני הענבים, וזהו שאמר רבי אשיה אינו חייב עד שיזרע חטה ושעורה והצרץ במפלות רי דהכי משמע להו כרמך כלכלאי. כלומר דבעינו כלכלאים לבר מכרמך.

תקצום. חקסד, כי תצא לאו ט'. ורבה"ט לאין וצ"ה. הלכות רוצה ושמירת
פסח פ"א. טע"ז לאין קפ"ז. שמ"ק קפ"א. מר חז"ל ט"ז. א' בטה"מ
אונת פ"א. שלא מותר, וכי משמע בדי חקוקה כאן שכתב חס"א בדברים ש
בחס סכנה. ובמאמריו ביום ימי כתב, ויראה מאכן שאין מצות מעקש
לחפש חוקים אלא לחפש מחתה, ואיני אף בפחרת מעשרת כ. וירשביא ש
לחפש חוקים אלא לעצן חס"מ. עיי"ש. ודבר אברהם אי שם לאין כיה

תקומה. תקסח, כי תצא לאו י' רמב"ם לאוין דמ"ז, הלכות כלאים פ"ה, סמ"ג לאוין ר"פ, סמ"ק סמ"ח, טור יו"ד רצ"ו, א. כן כתבו חתומי שם בד"ת לא.

לזרוע מיני התברואה
בכרם וכו'. ויטע אלו
ב"מ פ"ה מכלאס ופברקס ופחרי זק,
ובטור ובוטע וי"ד סי' ר"ל. והדינים זק,
מקבילי, ופאטור, לזרוע חטע ופערטע
ומזקן תפמול יד, ופס וזע לוקס פמי
למקוקת אס הפור, זק פמוס כלאי ורעס
ומפוס כלאי הכרס, כ"י ופאטע קי"ל דמי
מיינ עד כלאי חטע ופערטע ומזקן
תפמולת יד, דמינ לא חמוק, כרמך כלאיס
וגו', דעמינ כלאיס נדז מרמך, וזו לוקין
פמינ כלאיס

אבל במין אחד עם חרלץ אין לוקין
משום כללי הכרס, ובג אין לוקין
משום כללי ורעים, כמחזור דר"מ כלל פ"א
ה"ו סע"ה, ומותר לוקין ורעים וזרע חרלץ,
כמחזור וכו', ולא חילק בין זרע עם חרלץ,
נראה דמותר. רק אם זרע אלו וגם חרלץ
בגלגל הכתוב הוא דחייב משום כללי הכרס,
אם לא חרלץ עם חרלץ רק זרע ומרלץ,
חילוק בין זרע עם חרלץ אחר לזרע חייב
בחרלץ, דמשום כללי הכרס אינו חייב דבצנין
במקורו של מלאכה, ומשום כללי ורעים אינו
חייב דבאילות אינו חייב משום כללי ורעים,
ועיין והרן אינו הוא. ועיין בצנפן משנה
ש"ס, שם שחייב ירושלמי שחורר זרע עם חרלץ
לוקין, ומזה של דרבינו, וזה דהלכה כר
האשתי דלרין שני מינים לנד מכרס ואינו
חייב למח לא יהיה הלכה כמחוס
האשתי וירושלמי לענין חסור, דע"פ חסור
גם. ואינו יודע, אפשר כיון דהסורה לא
אברה אינו אסור כלל, ועיין צנור סימן
ה"גל שם אשתי עם השעורה, דע"פ הרשב"ד
וזהו הרא"ש שהוא מותר, ועיין מה שכתב
בשם הר"מ, ועיין צנח יוסף באריות,
ע"פ מה שהורה אין חסור מין אחד,
ועיין להלכה. ועיין חיד"ק ר"ה נ"ו
ס"ק"י, ובח"ו ס"ק"ב ועיין בצנפן משנה שם
ה"ה, נראה דלף מין אחד אסור מן
הסורה.

דוארין אסור מן החמורה אלף במסולת יד, היינו בזה אחת, אלף הם זרע בזה

[illegible]

(ב) לשון הכסף משנה במ"ה ה"א ובפ"ד ה"ט"ז עומדת בסתירה לדבריו כאן, ע"ש, ובחזו"א בל"א ס"י א' סק"ו כתב דאיסורא דאורייתא דאיבא בודיעת כלאי הכרם

סימן תבו סעיף א' א. אינו זקוק לו כו'. עיין נחשונת מצ"ט חלק (ב') [א'] סי' ק"י [קס"ב]: סעיף ג' ב' של שני שותפים כו'. וצוה"ק ג' פסק מצ"ט פ"א דחולין [ס'] דחייב ע"ש [קס"ב]. אמנם לפי מה שפסק מור"ם צו"ד סימן רפ"ו סעיף א' נהג"ה נמוחה דפטורה, אפשר דהוא הדין נמנעה. ולפי המרדכי דע"ז [ס'] חח"י י"א להסמק:

סימן תבו

מצות עשה להסיר כל מבשול שיש בו סכנות נפשות

ועשיית מעקה לגנו

ובו סעיפים

א ^אמצות עשה לעשות אדם מעקה לגנו שנאמר^א ועשית מעקה לגנך ^בויהיה בית דירה 'אבל בית אוצרות ובית הבקר וכיוצא בהן^א אינו זקוק לו.

ב ^אכל בית 'שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות פטור ממעקה.

ג ^אבית ד'של שני שותפים חייבים במעקה שנאמר^א כי יפול הנופל ממנו לא

ציונים ומקורות סימן תבו (א) לשון רמב"ם פ"א מהלכות רצוח דין א' (ב) דברים כ"ב ח' (ג) שם ברמב"ם פ"א מהלכות רצוח ד"א (ד) שם ברמב"ם פ"א מהלכות רצוח דין ב' (ה) דברים כ"ב ח'.

דפטורים המה נמוחה, וס"ל דה"ל לענין מעקה דלא מיקרי בתק, וס"ל דנכפרי דמחייב אחת כהנא דס"ל דגם נמוחה חייב וליה הלכתא כוונתה, עכ"ל בקיבור. וא"כ מימה על הממנע שנהלכות מוחה צו"ד ר"ש סימן רפ"ו ססס וכנז דרפת נקר ולולין וצ"ת אחרות שכן ויין חייבים נמוחה, וכדעת הר"ף [הלכות מוחה ו' ע"ב מדפי הר"ף] והר"א [הלכות מוחה ס' ט"ז] ודלא כהרמב"ם וכמ"ש שם, וכאן נמנעה ססס הממנע וכנז דאין חייב נמנעה, ודין מעקה נלמד מדין מוחה וכמ"ש. ונראה (דהרמב"ם) [ד'המחבר] הכריע וס"ל דלענין מעקה כיון דאין דרך בני אדם להיות להן בית משמש ע"ג דצ"ת הנקר וצ"ת האוצר וצ"ת העלים, משו"ה אף אם לפעמים יקרה לידור שם אדם, מ"מ אין יואלם ונכנסים כ"כ שם למימש שיפול משם להטנן מעקה, משא"כ נמוחה דחייבה המורה נכנעל דה"ל להיות מוחה ה' נגד עיניו נצילתו וצילתו, מה פסק דהדר שם לרץ לקצוע מוחה נאותו פתח, וק"ל: סעיף ב' ג' שאין בו ארבע אמות כו'. שאלו אינו בית משמש ואינו ראוי לדירה: סעיף ג' ד' של שני שותפים כו'. פירוש, אע"ג דכתיב [דברים כ"ב ח'] לגנך, מ"מ מדמלה המורה טעם המעקה משום שיש דפלו ממנו, מה לי שהצית הוא של אחד או של שנים:

ערך לחם

סימן תבו סעיף א' בראשו. כופין ללוות ששכר לויה אין לו שיעור. כל המלוה חבירו בבשר ד' אמות אינו ניווק. חרב לתלמיד עד עיבורה של עיר, חבר

באר הגולה

סימן תבו סעיף א' א. לשון הרמב"ם ר"ש פ"א מהלכות רצוח ושמיטת נפש. ב. כנז הכסף משנה [שם], והא דמחייב נכפרי שם [פסיקא רכ"ט] צ"ת המנן וצ"ת הנקר, וכ"כ הסמ"ג [עש"ז ע"ג], אפשר שטעמו של רש"י משום דנפקין קמא דיומא דף י"א ע"א לענין מוחה אחרת דמנא היא, ותנא דנכפרי סבר כמאן דמחייב, ורבינו נהלכות מוחה [פ"א ה"ז] פוסק כמאן דפטור, ע"כ. ונלע"ד שטעמו משום דמאן דפוטור שם ציומא הוא מילתא דש"ק כמאן, ואמאן דמחייב אחת שם נצילתו וצילתו, ויש מחייבין, משמע דמחייבין וינהו. סעיף ב' ג. כרייתא נפ"ק דסוכה דף ג' ע"א. סעיף ג' ד. שם [ברמב"ם פ"א מרצוח] דין ב', מימלא דרצא ומורה ר' אלעאי וכו' בפ"א דחולין דף קל"ז ע"א, ואע"ג דלמחר ר' חנינא מסורא [שם] דליתנהו להני כללי, ופירש רש"י [ד"ה ואמר ר' חנינא] להנהו כללי דלמחר רצא וכו', אפשר שרבינו מפרש דלא קאי אלא לקצת דברים שאמר רצא ואין מעקה בכללן, ובסמ"ג [עש"ז ע"ט] כתב טעם אחר ואמ"ל.

בדפוס צוין [תמ"ז] [סמ"ע סק"ב] (ע"כ): סעיף ג' ב. בית כו'. ס"ל מ"ש שם [חולין קל"ז ע"א] ליתנהו כו', היינו לכל הני כללי, דכמה יואלן מן הכלל, והיינו דמשיב שם נכורה ומתנות, ועוד, דמ"ש ליתנהו דהיינו ר' אלעאי חולק וליה

באר היטב

סימן תבו סעיף א' א. דירה. מימה על הממנע דגני מוחה צו"ד ר"ש סימן רפ"ו ססס וכנז דרפת נקר ולולין וצ"ת אחרות שכן ויין חייבים נמוחה, וכדעת הר"ף [הלכות מוחה ו' ע"ב מדפי הר"ף] והר"א [הלכות מוחה ס' ט"ז] ודלא כהרמב"ם וכמ"ש שם, וכאן נמנעה ססס הממנע וכנז דאין חייב נמנעה, ודין מעקה נלמד מדין מוחה וכמ"ש. ונראה דהממנע הכריע וס"ל דלענין מעקה כיון דאין דרך בני אדם להיות להן בית משמש ע"ג דצ"ת הנקר וצ"ת האוצר וצ"ת העלים, משו"ה אף אם לפעמים יקרה לידור שם אדם, מ"מ אין שם יואלם ונכנסים כ"כ שם למימש שיפול משם להטנן מעקה, משא"כ נמוחה דחייבה המורה נכנעל דה"ל להיות מוחה ה' נגד עיניו נצילתו וצילתו, מה פסק דהדר שם לרץ לקצוע מוחה נאותו פתח, וק"ל: סעיף ב' ג' שאין בו ארבע אמות כו'. שאלו אינו בית משמש ואינו ראוי לדירה: סעיף ג' ד' של שני שותפים כו'. פירוש, אע"ג דכתיב [דברים כ"ב ח'] לגנך, מ"מ מדמלה המורה טעם המעקה משום שיש דפלו ממנו, מה לי שהצית הוא של אחד או של שנים:

פתחי תשובה

סימן תבו סעיף א' א. לעשות אדם מעקה. וכתב הרמב"ם פ"א מהלכות ברכות [ת"ח] דצריך לברך אשר קדשנו במצוותיו וציונו לעשות מעקה, ושם [בה"ט] כתב דמברך ג"כ שהחיינו ע"ש. אך בספר נשמת אדם כלל ט"ו [סק"ג] כתב דהרמב"ם לשיטתו דכתב [שם] דגם על ציצית ותפילין מברכין שהחיינו, אבל למאי דקיי"ל באו"ח סימן כ"ב גבי ציצית דאין מברכין, ה"ה במעקה אין מברכין שהחיינו רק לעשות מעקה, ע"ש. ועיין בספר חיי אדם שם דין כ"ד שכתב דדוקא בעושה מעקה לגנו מברך, אבל בעושה חוליא או כיסוי לבדור דלקמן סעיף ד' אינו מברך, ע"ש. ועיין בספר מחנה אפרים הלכות שלוחין סי' י"א במי שרצוה לעשות מעקה ע"י אומן גוי אי יברך עליו, ומצדד שם דשפיר יכול לברך כיון דיד פועל כיד בעה"ב [עייין מה שכתבתי לעיל סימן קצ"ב סעיף א' סק"ב], ומשמעות דבריו שם דיש חילוק אם עשה ע"י אומן דקבלנות, אפילו ע"י אומן ישראל לא יברך הבעה"ב, ולדעת הכנסת הגדולה * א"ח סימן חקפ"ה בהגהות ב"י ד"ה באותה שיטה) בשם רבותיו, יברך האומן המתקן אותו, אבל אם עשה ע"י אומן פועל יום, אפילו האומן נכרי שפיר מצד הבעל הבית לברך עליו, דחשיב כאילו הוא עצמו עושה, ע"ש: ח"ח סי' תכ"ז הגב' חת"י

חידושי רעק"א

סימן תבו סעיף א' א. מעקה לגנו. נ"ב, ומברך אשר קדשנו במצוותיו וציונו לעשות מעקה. ואם אחר עושה המעקה מברך העושה על עשיית מעקה. רמב"ם פ"א מהלכות ברכות [ת"ח]. ואם עושה מעקה ע"י פועל נכרי אם יכול לברך, עיין מחנה אפרים הלכות שלוחין סי' י"א:

ע"פ החת"י אפרים וראוי כזה חת"י סי' תכ"ז הגב' חת"י אחר

(6) לעיל קלב, (3) לעיל
 קי, ורעיש ע"ב בחורס
 ד"ה טלית ממוח מז,
 (2) ולקחם דף קלס;
 (7) נאספסא פדק יי,
 (8) גיטין מה, (1) לעיל
 קלה, (4) מנחול דר,
 יבמות ה, (3) קלב,
 י"ע יוסא ר"ב ברושי
 ד"ה דכוריס ור"ה
 וכפויס, (2) לעיל קלה,
 (3) קלה, (1) קדושין לה,
 (2) ויקרא כב טו,
 (8) גיטין מה, (5) קלה:
 ואני טעב מוס' ממוח
 (3) שמוח כ טי,
 (5) במדבר כז כג.

המחנות הב"ח

(ח) גמי' אין ה"י אלא
מזלח וזכתי: (צ) רש"י
ד"ה אלף ש"מ וכו'
במחשבה מחיה או כיון
דמחשבה יליף ר' אלעאי
לדאשית הכו כדאמרן
לעיל למעשה שומט
דעוד כוכב דנפקא
לית מרש"י דקרא ה"ב
לילף לחרומה מראשיה
הגז מסיפ' דקרא
הס"ד וחס"י מה"ד אי
מה תרומה:

גליון הש"ס

מִכְתָּי תוֹסִי דִּיהָ אֵלֶּה
כִּי דִתְתֹקֶשׁ לְבִשְׁרִי
בְּחֹלֶב בְּחֵד קְרֹא. ע'
עַל דָּף קָג ע"ב בְּחוֹס'
י"ה [כל הכשר] וכו',
כ"ב דף פ"ה ע"א בְּחוֹס'
י"ה [סהוא] לְמַעוֹטִי
וכו'] :

ליקוטי דש"י

[illegible]

מחנות וציונים

[בדפ"י דאכא
 בכנת"י ואיכא: [ג' צ"ל בא
 שראל: [ה' מרש"י לקמן
 מהרש"א מהר"ם, ועי' ליק
 לא מצות הפרשה אלא מצ
 וגו' לא שייכת הפרשה (ודל
 אן סו"ד וגרסי' או' כיון דס
 יא' ס"ד בתרומה נמי
 [ג' חס"ד ומתורה הדיור
 "גור"צ כגמ': [ד' צ"ל כל
 אינן לך שם אחר: [ז'

[illegible][illegible][illegible]

צִיָּם (גליון) וכו"ה ככת"; [ג]
 ח"ח ע"ב ד"ה לבר מוכח ולא
 וי' רש"י בע"ב ד"ה כד' אלעזר
 נחנינה, דק"ס מראה כהן) ועי'
 כמו שמוכח מרש"י כאן שיש
 ורומה (וכ"ה בכת"י וכדפרי',
 יב' לילך נתינה נתינה מת'
 חרומה (מחרש"ל, ותיבת'
 הצוה התלויה בארץ איהה
 צ"ל מוג' מהר"ם); [יח] בכ

קובע מזוזה וכשהוא נכנס לביטו רגליה
לא שהימין צניקה הוא לך ציאה: מתנות.
זוהי. שים משמע: אדרבה ילא נתינה
דהא קולא וסומרא לסומרא מקשין⁶: הדין

*דרך ביאתך מן הכי
 מעשר דגנך דילך ^א
 רחמנא ^ב מעשרותיכם
 אתא למעושי שותפות
 אע"ג דכתב רחמנא ^א
 נתינה נתינה מראש
 רשותות לא אף כא
 רחמנא ^א מאת זוכה
 דכתב רחמנא מאת
 הכי הוה אמינא לילף
 גמל מתרומה אין ה"ל
 לילף לי כדברא ^ב

הטבח בכורים אע"פ
בכורי כל אשר באר
אע"פ דרכת רחמנא
כנפי בגדיהם לדורותם
מלית שאולה פטורה
לגנן דידך אין פטורה
גנן למאי אתא (לכונן)
ליתנהו להני כללי דח
מאי מעמא דר' אלעאי
דכולהו ישראל אמר
השותפין חייבת במות
מראשית הגז מה להלל
מיחייב גילף נתינה נתי
בארץ אין בחוצה לא
רבי יוסי מנהרבל אי
בארץ וכן היה (רבי)
מעמא דר' אלעאי
בארץ אין בחוצה לא
לא אמר ליה אביי
אמר קרא וראשית
אי מה תרומה חייבי
מיתה וחומש אמר ק
בו ולא בראשית הגז
ראשון ושני אחריה
מה תרומה מחדש
אין והתניא היו לו
מצטרפות הא חמש
אלעאי והא דרבנן א
ראשית הגז נמי גדל
בישראל שלקח שדה
משהביאה שליש ר"ע
הלוקח צא גזן עובר

[illegible]

וְלִירוּחָם לֵיחָא בְּכַחֵי [7] בְּכַחֵי נֹסֵף הָיוּא דְּכוּלָּהּ
 הַר גֵּרָם בְּהָךְ בְּרִיחָא מִלְּקוּתָא אֲלֵא רִאשֵׁית הָאֵלָּא לְחֹרֵד
 מִשְׁתַּחֲוֵי הָיוּ: [8] בְּכַחֵי שְׁמֻעְתָּא אֲלֵא יִצְחָנָן [9] רַבִּי
 חֲמוּסִי בְּכִיָּן סָ עֵיִא דִּיהָ עַד שְׁעֻבָּה שְׁכַחוּ שְׁבִיחָא
 דֵּי הַפְרֻשָּׁה: [10] צִיל אֲבֻלָּה (מִלִּין): [11] בְּכַחֵי נֹסֵף
 רִאשֵׁי שְׁכַחוּ דְּבִרָא הָיוּא וְהַחֲשִׁיבִי גֵרָם לְפִנֵּינָּהּ וְכִיחָא בְּכַחֵי
 מִשְׁכָּח מִכָּלֵּל דְּלֵי דְּרִיבָא דְּמַצְיָא לִיָּין חֲתוּמָהָ אֵלָּא שְׁבִי
 נִמְחָא. אֲמַנְסִי לֵיבִי הָבִיחִי שְׁמוּעִיסִי שְׁמוּעִיסִי לֵיבִי
 אֲהִתָּא אֲבֻלָּה בְּחָרִין (מְכִי): [12] חֲסִין חֲסִין וְדֵא פְּחוּר
 עַד נֹסֵף בְּכַחֵי: [13] אֲבֻלָּה (מְכִי): [14] בְּכַחֵי לִיָּין:

ביתך דרך ביאתך. תימנה
מדקאמר בכל הני
חז"ל. אע"ג למנוח התלויה
משום °לחזקת לב

מעשר אע"ג דכתיב
דשותפות לא^א כתב
לא מעשר דגנך למאי
עובר כוכבים מתנוה
גון איכא^ב למימר יליף
ת הגז מה להלן
דשותפות לא^א כתב
הזבח אלא טעמא
בחי הזבח הא לאו
וראשית הגז אדרבה
(ב) מאת זוזביה הזבח
הזבח ברא דגזי וית

תיב (א) ארץ דידא
 ים אלא ארץ למה
 דשכח דידא אין
 ואלא כמותך למה לי
 הציצית כל שלשים
 פות לא "כתב רחמנא
 בתי כנסיות ובתי
 בתמא השותפין חיי
 דכתיב "בקר וצאנך
 רב חנינא מסורה ליה
 ת ור' אלעאי פטור
 שותפות לא אף כאן
 מתרומה אלא ש"מ ב
 לא אף מתנות באר
 והתניא רבי אלעאי א
 לעאי אומר ראשית
 רבא ליה גאית
 אין לא אף ראשית
 מה תרומה טובלת
 צאנך תתן לו אין
 עליה מיתה וחומש
 ומתו בו (א) ויסף ע
 מה תרומה ראשון
 ד קרא ראשית
 הרשן לא אף ראש
 י רחל'ת גזו והניח גזו
 מצטרפות והתניא אין
 במה תרומה גדל בחי
 חיוב חייב בפטור פמ
 מסוריא מעוכב כוכבים
 יויב בתוספת וחכמים
 בבבס פטור מראשית

(ה) היו לו שתי רחלות גז
ונקמה וסא לית ליה: דא ח
ומש זאל מאטרספוט ואף
מינה. זאל נמי פליגי ר
לעלוי: הגדר בחיובו. כגון
ר שבו צד ישראל: כוכבס¹⁰
דרך ישראל מעשר על הכל
אילו נמנה כולה צדו דקי
הג אפילו צד ליד ישראל
לא זאל דייב: וסא על י
צאנר: חייב.

גלו כבוד צאנך; ורבים טו, ישן י
(שפרו את משפחתי ולא ישאו
יבאל קרש כשגגה

אחמאי לא חמר^ט שותפות לעובד כוכבים
לעיל^ט: **אלא** ארצך^ז לְמַעוּמֵי
ארץ היא מכל מקום אלטריך
י בחלל צהד קרא^ט. רש"ס:

אי מה תרומה חייבין עליה מיתה וחומש כו'. ואע"ג דבראשית הבז לא שייכא ביה אכילה ואין בתרומה חומש^{טו} אלא באכילה הנאת ראשית^{טז} היא אכילתה:

מא ראשית הדגו ששיריה נברין.
 תימה ממלך דבעין ששיריה
 נברין אי מדיכוי ראשית בראשית הדגו
 נמי כחיד ראשית ומה צריך למילך
 מתרומה ויש לומר דהא דבעין
 מתרומה שירה נברין משום דלפני
 תרומה מחלה דחלה נקראת תרומה^א
 ובחלה כחיד^ב מראשית דמשמע ולא
 כל ראשית:

דשותפות לא יכתב רחמנא
 ה'למעוטי חוצה לארץ ציצית
 פות לא יכתב רחמנא^ו על
 דרב יהודה^ז דאמר רב יהודה
 מן מעשה אע"ג דכתב רחמנא
 כי יפול הנזיל ממנו אלא
 דשות' אמר רב כיבי בר אבי
 אלאאי פוסטר
 דבכורה וד' בברכה וצאונם
 ודא כתיב^ח בברכה וצאונם
 הו להני כללי דתניא בהמת
 אי טעמא יליף נתינה נתינה
 שותפות לא ואי ס"ד בתרומה
 דומה נמי פסור אי מה תרומה
 אין בחוצה לארץ לא אמר
 מר מתנות^ט אין נוהגין אלא
 אין נוהג אלא בארץ מאי
 נתינה תרומה מה תרומה
 בארץ אין בחוצה לארץ
 אף ראשית הנו טובלת אי"ל
 בו אלא מראשיתו ואילך^י
 אף ראשית הנו חייבים עליו
 וי עליו ולא על ראשית הנו
 שני אחריה אף ראשית הנו
 בו אלא ראשית כלבד אי
 הנו מחדש על הישן לא
 הניח שנים ושששה שנים אין
 צטרפות אלא ש"מ הא דר'
 חייב גזל בפסור פסור אף
 גובי תרומה מגזל^{יא} דתניא
 עד שלא הביאה שליש חייב
 שרין וכי תימא הכי נמי והתנ'^{יב}
 הו צאנו לגזוז חייב מתני'^{יג}
 דלא

שָׁמָּה וְהִנֵּנִי: הִנּוּ שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם עַל
מִצְרַיִם. וְכֵן הָיָה לִי מִנְּךָ
עַל גִּבְלֵי הַיָּם לִפְנֵי הָאֵל:
אֲלֵנִי וְיִרְעַן לִבִּי אֲלֵנִי
רִאשׁוֹן שְׁלֵקָה שָׁמָּה מִן
הָעוֹבֵד כּוֹכְבִּים יֵאָמֵר
אֲרָם נִזְנֶה שְׂכָנָהּ דָּוִד וְלֹא
לִפְקֵיץ אֵין יִשְׂרָאֵל חֵיב לַעֲשׂוֹת
אֵין שְׁלֵקָה לַעֲבֹד כּוֹכְבִּים
וְלִפְקֵיץ לַעֲשׂוֹת שְׁלֵקָה
לִפְקֵיץ (רַמְבַּם יב: א.) תְּבוּאָה
חֵמֶר שְׁלֵקָה הַקּוֹרֵא בִּזְמַנּוֹ
שֶׁ עוֹבֵד כּוֹכְבִּים יֵאָמֵר
לִפְקֵיץ לַעֲשׂוֹת שְׁלֵקָה
שְׁלֵקָה לַעֲבֹד כּוֹכְבִּים
וְלִפְקֵיץ לַעֲשׂוֹת שְׁלֵקָה
לִפְקֵיץ לַעֲשׂוֹת שְׁלֵקָה

[illegible]

עין משפט
נר מצוה

[illegible]

תורת אור חשלים
(א) לא חובל לאכל
בשעניד מעשר דגגד
ותישך ויצחק ובכרת
במקד וצאגד וכל נדריד
אשר תדר ונכרמדיד
ותרומות ידך:
[דברים יב יז]

(ב) וְהִכַּאתֶם אֶשְׁמֹה
עַל־תֵּיכֶם וּבְחִיכֶם וְאֵת
מַעֲשֵׂי־תֵיכֶם וְאֵת
תְּהוֹמֹת יָדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם
וְנִקְרָתֵיכֶם וּבְכֹרֶת
בְּקֶרְכֶם וְצֹאנְכֶם:
[וְיֵשׁוּעַ יב, ו]

(ג) וְהָיָה יְהוָה מְשַׁמֵּם
הַפְּהִיגִים מֵאֵת הָעַם
מֵאֵת זִכְרֵי הַזִּבְחָה אִם
שׂוֹר אִם שָׁלָה וְנָתַן לִפְהֵן
הַזֶּרַע וְהַלְחִיִּים וְהַקֶּבֶה:
[דברים יח, ג]

(ד) וְלִקְחֹתָ מִרְאשִׁית כֹּל
כָּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
תִּבְנֶה מִתְרָצֵף אֲשֶׁר יִּ
אֶלֶיךָ נָתַן לְךָ וְשֹׁמֵת
כְּסֹנָא וְהִלְכֶתָ אֵל
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ
אֶלֶיךָ לְשֹׁבֵן שְׁמוֹ שָׁם:
(דברים טו, כ)

(ז) כְּפֹרִי כָּל אִשָּׁר
בְּאֶרְצָם אִשָּׁר יָבִיאוּ לִי
לֶךְ יִדְעָה כָּל מְהוּרָה
בְּבִיתְךָ יֵאבְלֶנּוּ:
[במחנה ית יג]

(ו) גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ עַל
אַרְבַּע פְּנֵפוֹת פְּסוּתֶיךָ
אֲשֶׁר חִכְסָה בָּהֶם:
[וְרָצוּ בָּהֶם]

(ו) דבר אל בני ישראל
ואמרת אליהם ועשו
להם ציצת על בגדי
בגדיהם לדרתם וגתנו
על ציצת תכנה פתיל
תכלת: (במדבר מ, לח)

(ח) כִּי תִבְנֶה בַּיִת חָדָשׁ
וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגִנּוֹךְ
וְלֹא תִשֵּׂם דָּמִים
בְּבֵיתְךָ כִּי יִפֹּל הַגִּפֹּל
מִמֶּנּוּ: [וְהָיָה כֵן, ח]

(ט) כָּל הַכּוֹרֵא אֶשֶׁר יִלְד
בְּבִקְרָה וּבְצֵאתָהּ הַיּוֹמָה
תִּקְרֶינָה לֵּי אֶלְדֶּיהָ לֹא
תִּשְׁכַּח בְּכֹר שׁוֹרֶה וְלֹא
יִתֵּן לָהּ: (וּבְרִים יח, ד)
קרא כב, ט (ל) וְאִישׁ מִי
(כב, ד)

גורס כהג"י שבב"ח שאין
 ח"ל כ"י וצ"ע (שיטמ"ק):
 וכ"ה בגמ' כת"י (וראה
 בעיני"ז בכת"י מעיקרא ח"ל
 [כד] שייך לע"ב (גליון):

בנה"מ סי' ש"מ ס"ק י"א הק' לפי ר"ן וריטב"א דהכיבוד
במקל החייב משום זרוק מנה לים חייב בנאכדה אבל
במטה הכי לא גרס לו וסו"ק דכיון דהוא שומר לענין אכזה כו"ל
דיון מתנה ש"ה להיות כשואל ואפשר כוונתו לחירוק ראשון בזה
י"א ה' אבל אם הוא מדיון זרוק מנה לים אין כלל עדיין שבוטח
השומרין וע"כ כיון דזרוק מנה לים אפשר לקנות ולקדש וחשיב
קבלת כסף אפשר גם להשתעבד שיעבוד שומרין וא"כ אפשר
להשתעבד שיעבוד שואל.

מש"כ בנה"מ סי' קפ"ח דמשיכה ע"י נכרי מהני אבל לא
בסימטא, דחשיב רשות גויה, לא נראה כן אלא כיון
דמוליק את הבתומה לפקודתו של הלוקח שפיר חשיבה בסימטא
רשותו של לוקח למקני ור"י מדברי חו"צ מ"מ ל"ט ה' שכתבו שחם
המוכר נותן לסימטא לשם קנין של לוקח מהני, ולא דנו שלא
הבא משיכה קונה בסימטא ע"י מוכר כיון דאין הלוקח זוכה ע"י
הבטחה המוכר שאין המוכר נעשה שליח של הלוקח וכמשיב לשי.

סימן יח

(ה) הו"ל"ן ק"י ה' למעוטי בתי כנסיות וצתי מדרשות, וכן פסק
הר"מ פי"א מה' רות ה"ב, ומשמע דלא למעוטי משעב
לחוד קאי אבל אכתי חייב משום לאו דולא השים דמים אלא
משמע דלמרי פטור ויש לעי' נהי דלאו בית הוא מ"מ הא מרבינן
כל מידי דכנסה דהא מרבה בספרי א"ף צור בחדו ופסקה הר"מ
שם ה"ד ובצ"ק ע"י צ' מרבינן שלא יגדל כלל רע ולא יעמיד סולם
רעו מקרא דולא השים ומאי גרע בית הכנסת שיבא מותר
להיות מקום סכנה, ואי מיירי שאין משתמשין שם א"כ אין הפטור
משום שאינו בית דירה אלא משום שאין משתמשין בגגו ונראה
דכל גג שאין משתמשין פטור מן המעקה וכמ"כ ב"מ צ' סי'
תק"מ בבב"ל ד"ה וכן בשם ריטב"א [ומיהו צריטב"א מ"ק י"א
ה' לא כתב טעם הפטור משום דלאורי בגג דלא רגילי להלך צו
אלא כתב דלאורי בגג הפטור מן המעקה ולא פירש סיבת הפטור,
אלא אבא דאיתא צירי דבגג עושה ג"ע ובמפתח י' עפ"הם כתב
משום דבגג לא רגילי להלך וסגי בג"ע וכו"ו דכל גג מקרי אין
רגילי להלך לשמח מרפסת, וסיבת פטור בגג י"ל משום שאין
דירה בבית שחתיו, אבל הדיו אמת שחם אין משתמשין בגג פטור
שכרי כתב צ"מ צ"ק י"א ה' דלכך בעיקר שיבא בגג גבוה י'
משום שאין רגילות לעמוד על הגג כל כך אלא לישב, אלמא דכל
שאין רגילות חשבים פטור].

וכן קשה בזה דאמר צ"ק י"א ה' בבית שאין חובי י' דפטור
מן המעקה, וכן באין צו דע"ד דאמר סוכה ג' ה' דפטור,
וכן בית האולרות וצית הבקר, ובמאי עסקין אי משתמשין על
בגג למח פטור ואי אין משתמשין לעולם פטור.

(ג) **ונראה** דכל גג אינו בכלל הכשולות שאין החיוב מאוי כל
כך שהעומד על הגג זכור בטעמו להזהר וגם הוא
מנהגו של עולם וכמו שמוחר לעלות באין ומותר לעלות לבנות
הגגין והעליות בלא מעקה סביבו וכדאמר צ"מ ק"י ה' מפני מה
עלה זה בכבש ומחלה באין ומסר ח"ע למיתה כו' אלא שבגג בית
דירה חדשה חורה מלוח מעקה ולהקפיד על סכנת הכותל וצוה
צריכים לתנאי בית חובי י' ודע"ד ושיחור שם אדם אבל המשתמש
על הגג שאין תחתיו דירה לא חייבה חורה מעקה וכו' בכל פסם
שעולה כעולה באין.

והנה גם בבית שחייבה חורה מעקה לא אסרה חורה על האדם
שלא יעלה על הגג בלא מעקה אלא על הבטלים לעשות
מעקה וזה ענין מהודש שברי לא דמי לא לצור ולסולם רעוע דהתם
מכין חקלה שהנכסל לא ידע להזהר ואי אפשר להזהירי לפרוט
מכחזוק אבל הגג אפשר להזהירי שלא יעלו ולא יתכן לקרית
לבעל הגג מזהק עד שחייבתו חורה. [וי"ל בדרך קלרה דכשאו
עומדין על עלי יחידות אין חושבין בדבר לסכנה רק כשהידיון על
החמידות

כי הכניסו לרשותו ליקני, ואפשר לפרש דעממי דר"ה דלא סמוך
צב"כ דעמו שלא יוכל לחזור כל זמן שלא התחיל להשתמש וכעין
דאמרין צ"ב ק"י ה' בקנין שחור כל זמן שעסקים בזהו ענין
וכ"כ בקושי הוא מוכר לחצרו שלא יוכל לחזור א"ף אם יר"ה לו
אורח צו וכבר ר"ה דכל זמן שלא התחיל במלאכה דעמו שיוכל
לחזור אם ירצה כיון שאין לו הנאה מהאי שאלה וכו' להנאה
השואל, ולענין להחייב צאונסין לכו"ע סגי במשיכה ואפי' אי
בעלמא משיכה אינה קונה י"ל דצאונס סגי בכהי וכמו הנה לפני
לדעת חו', ואפשר דהוא מתקנת חכמים א"ף לענין צאונסין אבל לא
יתכן לדעת חו' דבמתנה לכו"ע משיכה קונה.

(י) **ב"ק** ע"ט ה' חיקנו משיכה בשומרין או לא. לדעת הר"מ
וש"פ מצבי לי' לענין צאונסין ומסקין דחיקנו משיכה
ונראה לדעת חו' דבמתנה ומאילא לכו"ע משיכה קונה מה"מ,
וכן בגג מתחייב במשיכה מה"מ, אי אפשר דמצבי לי' אי ציטין
חלר או סגי במשיכה מתנת חקנת חכמים דהא א"ל כאל חקנת
חכמים אלא מה"מ משיכה הוא קנין, אלא דמצבי לי' אי סגי
במשיכה ברשות הצעלים שברי נטל ליזו לשמרו וא"ל מה"מ
צאונס קנין ואפשר דהנה לפני וסלקו צעלים ידן משמירתו סגי
מה"מ, ומ"מ מצבי לי' אי חיקנו חכמים שלא יתחייב עד שימשוך,
ומסקין דחיקנו חכמים שלא יתחייב עד שימשוך, ולדעת רמב"ן
דמשיכה אינה קונה אפי' במתנה י"ל דמצבי לי' אי מתחייב
במשיכה, אבל אי אפשר לומר כן דהא חקן צ"ה צ' שלחה ביד צו
כו' כיון שיתנה מדרשות משאל כו' וכן פריך ל"ט ה' בפשיטות מ"ש
פרה דבמשיכה, אלא ודאי מצבי לי' אי מתחייב בלא משיכה.
ולפי' זה י"ל דמתני בזהו צעלים לשומר ובחייב שומרים איורי
ומוכות מהא דפטור שומר במח ברשות הצעלים, דאי
איורי בגג שומר לשומר לא מייחא כלל מידי ודאי בגג אינו
חייב במח ברשות הצעלים.

ולפי' חו' לענין צאונסין לא מצבי לן וא"ל משיכה ואפי' הנה
לפני סגי ואפי' ברשות משאל [אי קיבל בחדיו שחורה]
ע"כ מתני בגג שומר לשומר וכמשיב חו', מיכר י"ל דלא קשיא
לי אלא שואל דלמה יתחייב בגג יחזור צו מהאי שאלה והשתכח
דשואל לאו שלחו, ומ"מ קשה כי חזר צו מאי כו' דמ"מ בשעת
משיכה שפיר משך לדעתו [ועי' בנה"מ ר"ס קפ"ח דמשיכה ע"י
כלל מוכי אלא ע"י עכ"מ לא מהני דאדעתא דנפשי קטניד ולא
מקרי גרמא דירי והכא בשעת משיכה אדעתא דגג קטניד וא"ל
שליחות ומיהו י"ל דאדם המושך לריך שליחות דוקא או פועל]
וכבר כתב הש"ך סי' ר"א ס"ק י"ג דסוגין מוכחת כדעת הר"מ
(א) **בפ"ת** סי' ר' סק"ה הביא דברי המצ"ע צמוכר שנתעב
שליח ללוקח למשך דמהני, וכבר הביא דברי שר"מ
שחמה עליו [ואינו צירי] וכתב אין דין זה אלא אי מפרשין
טעמו דרב משום שהמפקיד שליח, שאין כן דעת ר"ן וריטב"א,
וא"ף לדעת חו' לחירוק השני לא אמר רב אלא צאונס, ולדעת
הראשונים שמואל פליג וכלכה כשמואל, אבל י"ל דבסמוך דעמו
מודח שמואל וכמ"כ לעיל, ומ"מ נראה לדונה דלא מהני
שליחות המקנה.

(ב) **יש** לעי' למח נדחקו הראשונים ז"ל בטעמא דהכיבוד במקל
וביה חבוא, חיפוק לי' משום קבלת הנאה דמהני לו
וכדאמר ר"י צ"ד ה' במתנה ש"ה להיות כשואל, ואפשר דדוקא
במתנה על דבר שהוא פטור אבל סתמא אינו מתחייב בשביל הנאה
אלא רואה להחייב כפי דיני שומרין ועיקר דין הנאה קשה לן
לעמוד עליה שברי בעלמא אמרו כן בבהלע והכא שמואל פליג
עלה וס"ל דבעיקר קנין ולעיל י"א ה' אמר ר"י דע"י קנין וכבר הקשו
חו' שם למח לא סגי בחמירה ותירו דדוקא במתחייב שבוטח
ומתנה שיבא חייב לשלם סגי בחמירה א"י דוקא במתנה להיות
כשואל אינה כהא דסברי דהשאל לן, ומשמע דלהשאל לריך
יותר אינש מהימן שלא יפגע במלאכתו, והנה לחירוק קמא נראה
הכא שברי לא נחייב כלום אבל לחירוק שני קשה ואפשר דדברי
הראשונים לשמואל דס"ל דש"ה המתנה לריך קנין, אבל למש"כ
דסתמא אינו משעבד עצמו יותר מן הדין נוחא.

החמדות נחשב לסכנה וצבור שאי אפשר להזכיר הוא שאלה חמדות בעצמם אבל בגג שהעולה יודע להזכיר אין כאלו ענין חמדות רק כל העולה נשאל אם יעלה, וחדשה תורה למחשב לגבי בעלים בענין חמדות ולחייבו להסיר מכשול. /

(ג) והנה מרצין בספרי זירות שיהיו ומעלות למעקב דכי הכי וחדשה תורה בגג אף שהוא צמחג שבעולם שלא להזכיר, כיון דיש צו משום סכנה כמו כן כל הסכנות שחלחלו לחק וכוונתו מאוי.

ודעת הסמ"ג דזירות סגי בג"ט ונראה דמפרש דלא מרצין אלא לסלק החיוקן כפי אומדן הדעת וסגי בג"ט ולפי"ו נראה דלא מרצין אלא ללא וללא לעשה אבל מעקב שחזרה ממפרשת מחילה וסתם מחילה י"ט, ולפי"ו דכל זה שחדשה תורה בזית הוא מחילה של י"ט ואפשר לפי"ו דגם ציה"כ וזית שאין בו דט"ד וכיו"ז מן הגגין הפטורין לריק מיהא לעשות ג"ט לסלק החיוקא.

(ד) אבל דעת הר"מ דגם מעקב הכור י"ט ולדעת ר"מ לא מאינו שיטור ג"ט, ולא תפרש מה פירש הר"מ בספרי שאמרו זית מעגלו ג"ט.

והראב"ד פ"י זית מעגלו היינו כל סביבות הגג סגי בג"ט וזית דורכו היינו ל"ד הנמוך ומיירי בגג המשוטע

קאם ל"ד אחד שכן כדרך שיפלו המים ומפני שדרך להיות ל"ד הנמוך למקום הכניסה קרי ל"י זית דורכו והטעם של"ד הנמוך עלול טפי ליפול וצ"ע מחילה גמורה, ושיטור ג"ט הוא אחד חכמים, וגם לדעת הר"א אפשר דג"ט צעין אף בזית הפטור. **(ה) והנה** אמרו צ"ק י"א א' דאם רכ"ר גבוה י"ט פטור ודרשין ממנו ולא לחור ונראה דלא ב"ה התנה לומר דבעל

הבית פטור וצ"ע רכ"ר חייבין ודחגא עסיק בדיון חייב מעקב ולא בדיוני ממונות מי שיתחייב בעשייתה ועוד א"ס בני רכ"ר ראוי לחייבין ודאי מאור עליהו רמיה ולא על צה"כ, אלא שפטור ממעקב קאמר, והכא נמי הטעם שהשפלה צ"ד רכ"ר לא דמי לצור צה"כ דהא אין דרכן של בני אדם להתבונן בצרכים אבל שפלה מן הכ"ז הדבר ניכר טפי ואין אדם מזהם עצמו לצ"ד השפלה ולא להתבונן ואין כאלו חייב מעקב אלא כיו ס"ד לחייב צה"כ דכרי בזית החמירה תורה להזכיר אף צ"ד הרחוק ולא דרשין ממנו ולא לחור דלא חדשה תורה צה"כ.

ובמש"כ נראה נמי דכ"ש פטור מן המעקב כדאמר בספרי והביאו צה"כ"מ א"ע"ג שאפשר ליפול מן הכ"ז ממקום

גבוה י"ט אלא כיון דידע לה בעלותו לא חייבה תורה אלא בזית. **(ו) ונראה** דמזמירות של עליות אין חייבין במעקב מן הדיון

כיון גג שאין תחתיו זית דירה וככ"ש, והדבר מפורש בריטב"א מ"ק י"א א' שכתב דלא איירי במעקב של מאור שברי מרפסת פטורה מן המעקב אלא שפועה לשמירה ובגג שאין הכילוך רגיל סגי בג"ט ובמרפסת צעין י"ט, והנה מצוה מדרביו ז"ל דהא דאמיטע מרפסת בספרי אינו גג מרפסת אלא איירי במרפסת שאין לה מחילות כלל ומותר צ"ל מעקב.

ומ"מ אפשר דג"ט צעין וא"ס לחוש לקטנים שיצאו שם ודאי לריק מעקב לסלק החיוקא אבל א"ל גובה י"ט וכמבואר בריטב"א במרפסת.

(ז) כ' בהנה"מ דאין השוכר חייב במעקב מה"ט אלא מדרבנן מפני שהוא דר צצית מן יצוא להחשול בדבר, ונראה דר"ל דמה"ט חייב צה"כ במעקב דאי גם צה"כ פטור מה טעם יהיו למלח"י מן יצוא להחשול בדבר ולשנוי לא יחזן לפרש דלמא יתשלנו צמחות מעקב בעלמא קאמר, אלא מן יצוא צה"כ להחשול בדבר.

ונראה דאם צה"כ השכיר גגו לאחר צה"כ חייב במעקב כיון דהוא עצמו דר צצית לא רמו חיובא על שוכר הגג לדעת הסמ"ג שהביאו צה"כ"מ.

ובבב"י ח"א ס"י ק"י מסתפק מן הב"י אי חייב כלל במעקב, משום דצה"כ אין לו גג ובעל הגג אין לו זית וחל"ל דחייב בעל הגג חייב, וזה דלא כסמ"ג אלא השוכר זית השוכר חייב מה"ט וצה"כ פטור, ומיכו דוקא שוכר דקני ל"י לגג אבל אם אחרים משתמשין בגגו קנין לכו"ע צה"כ חייב מה"ט, דהא אמר צ"ק י"א א' ממנו ולא לחורו ומשמע דממנו כה"ג חייב א"ע"ג דהוא אינו משמש בשלו אלא אחרים משמשין.

ואם יש זית ועלי ורגג על העלי א"ס אין זית דירה צעלי נראה דפטור מן המעקב דמשום דירת הבית אין לחייב את גג העלי דגגו של הבית הוא תקרת הבית ודאי יש על גג מעקב וגם העלי הוא גג צ"ל דירה, וא"ע"ג דמשמש על גג העלי, כיון כגג זית האולר וכו"ז [ואף לדעת המחזיקין זית האולר הכא אין כאלו דירה כלל] ומיכו אפשר דחייב לעשות ג"ט לכלק החיוקא וכמו שזכרנו לעיל.

ואם אחד דר צצית ואחד צעלי ושויהם משתמשים על הגג ויש לשניהם קנין בגג אפשר דגם בעל הבית חייב במעקב למאי דמסתפק הב"י לחייב את המשמש בגג [ואין חילוק בין שהבית שלו ובין ששכרו מאחר].

(ח) נראה לדינא דבית האולר וזית הבקר חייב במעקב כדאיתא בספרי וכמו דקו"ל במחור ומש"כ הסמ"ע ס"י חכ"ז תמורה כיון דבספרי מרבה צה"כ לחייב [ועוד אי מיירי באינו משמש על הגג גם הבית פטור] וכן הגר"א הנה דברי המחבר צ"ע, ומיכו דוקא צמחיו להשתמש על גגו אבל א"ס אין משתמש צו פטור וכמש"כ לעיל סק"א.

(ט) כתבו ח"י קדושין ל"ד א' ד"ה מעקב, דאינו עובר על לא תשים דמים אלא א"ס צנאו מחלוב ע"מ שלא לעשות מעקב, אבל נמלך ולא עשה עשה דמעקב איכא לאו ליכא, וחייבא דהא אמר צ"ק ט"ז ז' מ"ו א' דחייב לסלק החיוקא להרוג הכלב ולשחוט את שור המועד משום דרי"ע ולא שייך כאלו לא תשים שאין כאלו עש"י אלא שהאם נעשים חיוקים, ועוד דבספרי מרצין זירות מקרא דולא תשים וא"כ א"ס נפלה המעקב אינו חייב לעשות אחרת, ואפשר דכונתה דהזכירה תורה צעשה צ"ל אופן ובלאו כשעשה ואינו למידן מה דתפלו ית' בשמירת החקין וכל דמרצין צ"ל מרצין צעשה ומיכו אין צמגול כלל רע עשה דמניעת מעקב ממש אלא אצחריכו דהא עשה הוא ועושה דבר השגאוי לפני המקום ואשר יחדה צ"ה בתורה עשה בגג הבית, ואפשר דגם מעקב הכור אינו עשה ממש אלא חיובא נלמד ממנו מעקב ומלאו דלא תשים, וכ"כ צ"ה ס"י מוחה. (מעשרות ס"י י"ט).

הערות במס' בבא קמא *

סימן יט

דאם צאוקומתא שלפניה לא קיימא צה"כ, אלא איירי צה"כ לו עדות ולא מכרה או צ"ל היה לו עדות כלל, והכא אי אפשר לאוקמי צ"ה לו עדות דא"כ צרייתא דקתני חקן וצ"ה צביטות ס"ל בשל כן שמין א"כ למח לא גבה חקן מעדות דירה, וא"כ ע"כ

ה' א' רש"י ד"ה ומפגל. [א"כ, ע"י מנחות ס"י ל"ג סק"א]. **ח' א'** השאח מכרן כו. [א"כ, ע"י לעיל בליקוטים ס"י י"א סק"ט]. **שם** חוד"ה ואיבעית, דכיון דקאי אשלא כיחא לו עדות כו, נראה כונתם דאי אפשר לפרש שחיתה לו עדות ומכרה

* הענינים שבפנים הספר על המס' נמצאים במפתחות שלפי סדר המס'. וכאן הוצחק מספרים אחרים (שמקורן צוין בסוף כל ענין) שלא באו בפנים הספר ואינם נוגעים ישר לעניני ח"מ. — למס' ע"ז נמצא הרוב בחזקת חלק ירד ומיעוטם בספרים נוספים. כפי שבא במפתח למס' ע"ז [בחלק ירד] ומפני שהם קצת מאד ואינם נוגעים ישר לענין המס' — לא הכנסנום בכרך זה והרצות — יענין במפתח לסדר המס'.

2. קטע זה נמצא בכתביו במקום אחר.

אבן

רבי יעקב ישראל קנייבסקי ציון הרגע

דבימי חז"ל לא נהגו להיות הגזוטרט כחלק מהכות ואולי לא בנו כלל גזוטרט עם פתח ממנו לבית ע"מ שיתחשב ממש כהבית א"כ אין לנו על כה"ג לא הוראה לפטור ולא הוראה לחיוב ועלינו לדמות מלחא למלחא ומסתבר דדמי בזה לבור ולא למרפסת כיון שמשתמשים בו ועיקר חיובא דמעקה תלוי בהשתמשות וכמש"כ היראים ז"ל.

☆ ☆ ☆

מדבריה ז"ל [של היראים] נראה שאם יש בור בחצירו שאין משתמשין בו, פטור ממעקה, ואם יש בור במרפסת ומשתמשין בבור חייב במעקה. ואם אין משתמשין בו פטור, ואם אין חילוק בבור בין משתמשין בו לאין משתמשין בו אלא החילוק בין חצר

למרפסת הדין נותן דבור במרפסת פטור אף משתמשין בבור, ובור בחצר חייב אף אם אין משתמשין בו, ולשון היראים מפורש שתשמש הבור גורם, ולא חזירי כלל חצר בדבריו ז"ל ואינו מוכן.
לכאורה הא דכתב היראים ז"ל שמשתמשין בחבור לפי שכן המציאות, והו"ל דומיא דדידה, וגויה"כ שאין חייב מעקה אלא כשהסכנה במקום דירה, וה"ה לבשיצויד שהיא הסנה על שפת הבור כ"ש דחייב במעקה כדמוכח בב"ק נא. בדרשא דממנו.
אם יהא בור במרפסת ודאי לכארי דיתחייב במעקה דל שם מרפסת יתחייב מטעם בורו ולא גרע מרפסת מקרקע שוה דמטעם בורו נחשב כדירה.